

УДК 338.48:316.7(477:438)

Феленчак Ю.Б.

д-р. екон. наук, професор, Львівський університет бізнесу та права, м. Львів

ТУРИЗМ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ

Проблематика розвитку туризму на прикордонних територіях набуває особливої актуальності в умовах сучасних соціокультурних трансформацій. Зміна функціонального розуміння поняття «прикордоння», поєднання в межах одного простору різних соціальних контекстів, культурна взаємодія та процеси дифузії цінностей формують потребу в глибшому науковому осмисленні потенціалу цих територій як простору розвитку туризму та міжкультурної комунікації.

Прикордонні території – це території, що без посередньо прилягають до кордону країни і характеризуються особливостями географічного положення,

екологічних умов, етнічного складу, економічного потенціалу тощо, функціонування яких обмежено суверенітетом урядів по обидва боки кордону.

Культурна спадщина є ключовим фактором туристичної привабливості прикордонних регіонів, оскільки вона формує унікальний туристичний продукт прикордоння. Туризм сприяє збереженню та популяризації культурних цінностей, а взаємозв'язок готельного та гастрономічного секторів із культурною ідентичністю регіону підкреслює важливість комплексного підходу до розвитку туристичної індустрії на прикордонних територіях.

Роль кордону і прикордонної території в розвитку туризму полягає у створенні специфічних умов для формування туристичного попиту та пропозиції. Їхня привабливість зумовлена поєднанням культур, економічних можливостей і унікальних природних ресурсів, що робить такі регіони важливими точками зростання міжнародного туризму, оскільки кордон може бути як бар'єром, так і ресурсом розвитку.

Культурна спадщина є результатом духовної і матеріальної діяльності конкретного суспільства; це сукупність матеріальних та нематеріальних активів, які суспільство чи народ вважають важливими, що передають та зміцнюють їхню історію, ідентичність та пам'ять [1]. Культурна спадщина є ядром туристичного продукту та індикатором культурної або національної ідентичності у суспільстві [3] і охоплює широкий спектр об'єктів, які можуть бути матеріальними або нематеріальними. Слід зазначити, що культурна спадщина не тотожна із історією – історія розповідає про минуле, тоді як спадщина охоплює збережені матеріали минулого і свідчення сучасності [2].

Культурна спадщина та туризм тісно взаємопов'язані. З одного боку, спадщина є головним ресурсом і чинником привабливості територій, адже історичні пам'ятки, архітектура, традиції та кухня формують унікальність туристичного досвіду, особливо у прикордонних регіонах. З іншого боку, туризм виступає рушієм її збереження та популяризації, надаючи їй економічної цінності та стимулюючи громади до відновлення пам'яток, підтримки ремесел і традицій. Водночас ця взаємодія має двоїстий характер:

розвиток культурного туризму сприяє відродженню автентичних практик, однак надмірна комерціалізація може призвести до протилежного ефекту. У цьому контексті важливим є забезпечення сталого балансу між збереженням і використанням культурної спадщини.

У прикордонних регіонах взаємозв'язок між розвитком туризму та культурною спадщиною має особливий характер, оскільки постає як результат багатовікового культурного обміну та взаємовпливів різних етнічних груп, що створює унікальний мультикультурний простір, привабливий для туристів. Туризм, у свою чергу, сприяє збереженню та популяризації цієї спадщини, активізує відновлення пам'яток, розвиток гастрономічних і готельних практик, але водночас породжує ризики комерціалізації та «спрощення» культурних традицій. Тому особливістю прикордоння є необхідність гармонійного поєднання економічних вигод від туризму з дбайливим ставленням до багатокomпонентної і різноманітної культурної спадщини таких регіонів.

Отже, з урахуванням усього викладеного вище, можна зробити висновок, що туризм виступає важливим інструментом збереження та популяризації культурних цінностей, оскільки він створює економічні стимули для збереження і охорони культурних пам'яток та традицій, перетворюючи їх на об'єкти зацікавлення для відвідувачів. Залучаючи туристів, громади отримують ресурси для реставрації архітектурних і природних об'єктів, розвитку музеїв, проведення фестивалів і культурних заходів тощо. Водночас туризм сприяє поширенню знань про місцеву історію, звичаї та гастрономічні особливості, формує позитивний імідж території і підвищує цінність культурної спадщини для місцевого населення, що також є надзвичайно важливим. Таким чином, туризм не лише підтримує економічний розвиток, а й стає дієвим механізмом збереження і передачі культурних традицій наступним поколінням.

Список використаної літератури:

1. Культурна спадщина. Вікіпедія : вільна енциклопедія. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1>

%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0 (дата звернення: 20.10.2025).

2. Осієвська Ю. С. Культурна спадщина як драйвер соціокультурного розвитку на сучасному етапі: ефективність регіональної моделі. *Культура і сучасність*. – 2022. – № 1. – С. 99-105.

3. Папп В., Котубей В., Грицько В. Культурний туризм як багатогранний феномен національної само ідентифікації. *Економічний форум*. 2022. Т. 12. № 4. С. 48–57.